కొత్త పెళ్లాం

'రామ్మూర్తి పెళ్ళానికి చీర కడ్తున్నాడు' అని పెళ్ళి పందిట్లో అమ్మలక్కలు ఒకళ్ళమీదొకళ్ళు విరగబడి నవ్వుకుంటూ చెప్పుకున్నారు.

"పెళ్ళికూతురి తండ్రి గదిలోంచి వూడిపడ్డే" మని వారే ఆశ్చర్యం వెళ్ళబోశారు.

"ఆ చీర మొన్న పెట్లోంచి తీసి చూపిస్తే కూతురుకోసం తెచ్చాడను కున్నామా — యిప్పుడు తగుదునమ్మా అని పెళ్ళానికి కట్టిపెడుతున్నాడు. రామ! రామ!" అని ఓ ఇల్లాలు బుగ్గలు నొక్కుకుంది.

"అంతేమరి కొత్త పెళ్ళాం వచ్చాక —"

"చాల్లేదూ — నేర్చుకుపోయారు. ఇంత మరీయిదా — తల్లిలేని

పిల్లకు ఓ ముద్దూ ముచ్చటా తీర్చడంపోయి — పెళ్ళానికి చీరకడ్తూ కూర్చున్నాడూ?"

"నలుగురూ నవ్వుతారనీ — మొహం బోర్లేసి యీడుస్తారనీ వుండద్దూ? ఎంత చెడ్డా — యింతచేటు దుర్మార్గమా — లోకానికైనా జడవొద్దూ. లోకంమాట అటుంచు — మనసెలా ఒప్పిందీ అంట—"

"పాత పెళ్ళాంపోయి కొత్త పెళ్ళాం వచ్చాక మనసా మొద్దులా— మగాళ్ళంతే! చూస్తున్నాంకదా కళ్ళెదట — తండ్రి లేకపోయినా తల్లుండా లన్నారందుకే. కడుపుకట్టుకునైనా పెంచుకొస్తుంది పిల్లల్ని."

"కూతురి పెళ్ళిలో పొందికగా గదిలోచేరి తలుపులు బిడాయించు కుని కొత్త పెళ్ళాంతో కులుకుతూ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, ఎవరో ఎవరి పెళ్ళో అన్నట్లున్నాడంటే అదంతా యీ పెద్దావిడ యిచ్చిన అలుసు."

పెద్దావిడన్న టైటిల్‌గల సీతమ్మగారొచ్చి అక్కడ మూగిన ఆడ మూకను "ఆ గది దగ్గర మీరంతా ఎందుకర్రా అవతలికిపోక—" అని నవ్వుతూ చాలా మర్యాదగా చెప్పి "కమలకు పూలజడ వేస్తున్నాను. కాస్త సాయం రండర్రా" అని ఆ గాంగుని హాల్లోకి తరలించింది.

మూతీ ముక్కూ విరుచుకుంటూ, కళ్ళతో సంజ్ఞలు చేసుకుంటూ, పెదిమలు విరుస్తూ ఆడాళ్ళు పవిటలు దులుపుకుంటూ ఒదుగుతూ వయ్యా రాలుపోతూ హాల్లో తిష్టవేశారు.

కమల తలవంచుకు కూర్చుంది. జడమీద పట్టావేసి దానికి చెమికీలు వేసి సీతమ్మగారు చిత్రవిచిత్రంగా మల్లెపూలజడ చాలా సంతనగా కుడ్తోంది.

"దీనికేం కుడ్తావుకాని పిన్నీ ఆ గదిలో కొత్త పెళ్లానికి వేద్దూ పూల

జడ — రామ్మూర్తి అన్నయ్య సంతోషిస్తాడు" అని ఓ నోరున్న ఆడ
బడుచు మాట జారింది. అంతా గొల్లుమని నవ్వారు.

కమల యింకా తల వొంచుకుంది.

"ఈ రెండుపేటల చంద్రహారమేనా — తల్లి ఒడ్డాణం తెచ్చా
డేమో .... పిల్లకి పెట్టమని చెప్పొదినా —" అని మరొకావిడ గుర్తు
చేసింది.

"నయం! ఈ చంద్రహారమైనా ఒదిన మెళ్ళోంచితీసి కన్యాదాన
మప్పుడు వేస్తూంటే చూస్తూ గుడ్లప్పగించి కూర్చున్నాడు. వడ్డాణం పెళ్లాం
నడుముకి బిగించి కట్టేడు నువ్ చూళ్ళేదు —"

"ఇది సవబు కాదమ్మోయ్! నీ మెళ్లోనగ పిల్లకు పెట్టావ్, అది నీ
మంచి కాదనం! తల్లివడ్డాణ్ణం పిల్లకు రావాలి. అది సవబు — పెళ్ళాం
పెట్టుకు కులికితే చూస్తూ వూరుకుంటే అన్నీ యిలాగే చేస్తాడు."

"మీరిల్లా కంగారు పెట్టేస్తే సూది వీపుకు గుచ్చుకొంటుంది." అని
సీతమ్మగారు మాట మార్చబోయింది.

"నీ చేతిలో సూది పిల్ల వీపుకు గుచ్చుకొంటుందా? తల్లిపోయిన
పిల్లల్ని తెచ్చి పెంచి పెళ్ళిచేస్తున్నావు. నీ చేతిలోసూది పిల్లకు గుచ్చు
కొంటుందంటే మేం నమ్ముతామా? వేళాకోళంకాదు. నువ్వూరుకుంటే
లాభంలేదు. పెట్లోంచి వడ్డాణం తీయమను యీ పూటైనా—"

ఇంతలో ఆ మూలగది తలుపులు తెర్చుకుంది. లక్షింనరుసు బనా
రసు పట్టుచీర కట్టుకుని నడుముకు వడ్డాణ్ణం బిగించి గజలక్ష్మిలా వచ్చి—

"అక్కయ్యా — నాకూ పూలజడ వెయ్యవూ" అని గారంగా
అడిగింది.

"అలాగేనమ్మా! కమలకు అయిపోవచ్చింది. నీకూ వేస్తాను కూర్చో

తల్లీ—" అని సీతమ్మగారు పూల సరంజామాను పక్కకు నెట్టి చోటు చేశారు.

ఆడవాళ్ళకు నోటమాట రాలేదు. ముందు తెల్లబోయినా తరువాత ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుకున్నారు.

"అక్కయ్య కాదమ్మా నీ కావిడ పెద్ద ఒదిన అవుతుంది" ఎవరో వరస కరక్టు చేశారు.

లక్షింనరుసు తడుముకోకుండా —

"ఆయన అక్కయ్యా అని పిలిస్తే నేనూ అక్కయ్యా అని పిలుస్తాను."

ఆడాళ్ళు గొల్లుమని నవ్వారు.

"ఎలా పిలిచినా తప్పులేదమ్మా" అని సీతమ్మగారు సర్దింది. కాని అక్కడ చేరిన ఆడమూక లక్షింనరుసును చీరపుచ్చుకు గుంజి పరీక్ష చెయ్యడం మొదలెట్టారు. మొగుడు జాగ్రత్తగా పిన్నుల్నిపెట్టి కట్టినచీర ఎక్కడ వూడులయి బుట్టలా తయారవుతుందోనని లక్షిం నరుసు భయపడి ముడుచుకు కూర్చుంది. సీతమ్మ కళ్ళతో సంజ్ఞలు చేస్తున్నా గమనించకుండా ఒక పెంకిఘటం—

"బాగానే కట్టాడే చీర" అని రిమార్కు చేసింది.

లక్షింనరుసు చాలా కంగారు పడిపోయింది.

"వాళ్ళలాగే వేళాకోళం చేస్తారు." అని పెద్ద ఒదిన భయపడొద్దని హామీ యిచ్చింది.

"ఈ ఒడ్డాణం నువ్వే పెట్టుకున్నావ్! నీ కూతురు పెళ్ళవుతుంటే—" అని మరొక శ్రీమతి సూటిగా అడిగింది.

"ఇచ్చేస్తాను కమల పెట్టుకుంటే బాగుంటుందా?" అని లక్షింనరుసు లేచి నిలబడి ఒడ్డాణం తీయబోయింది కాని ఒడ్డాణానికి కట్టుకున్న చీరకి టాకాలువేసి కట్టినందున అది పైకిరాలేదు.

"వద్దమ్మా: వుంచుకో—" అంది సీతమ్మ

"నాకొద్దుపిన్నీ" అని కమల అభిమానపడి తల అడ్డంగా వూయించింది. లక్షిం నరుసు మళ్ళీ చతికిల బడింది.

రామాయణంలో అదేదో వేటలాగ "బీరువా తాళాలు చిన్నక్కయ్యా" అంటూ వచ్చాడు శర్మ.

పెళ్ళికొడుకు వచ్చినందుకు అంతా సంతోషించారు.

"కమలనడుగు" అంది ఓ చుట్టం.

"ఇచ్చెయ్యవే తాళాలు బావకి—" అంది సీతమ్మగారు. తాళాలు కమల మెళ్లో వున్నాయి. ఆ బీరువాలో కమల బొమ్మలూ, లేసులూ, సూదులూ, రుమాళ్ళూ, అట్టపెట్టెలూ, రిబ్బన్లూ, రంగుగుడ్డలూ యింకా ఎన్నో వున్నాయి తాళాలిస్తే అవన్నీ కెలికి పాడు చేస్తాడేమోనని కమలకు భయం.

బీరువా తాళం చెవులు ఎవరివద్ద వుండాలీ అన్న విషయమై పెళ్ళికి ముందు ఇద్దరూ చాలా పెద్ద దెబ్బలాట వేసుకున్నారు. అంచాత వాళ్ళు మాట్లాడుకోడం మానేశారు. ఈలోగా పెద్దవాళ్ళు పెళ్ళి జరిపించేస్తున్నారు. పెళ్ళి జరుగుతోంది కాని వాళ్లు మాట్లాడుకోడంలేదు. ఆ సంగతి సీతమ్మగారికి తెలుసు. కమల వీపుమీద నెమ్మదిగాతట్టి—

"ఇచ్చేయమ్మా తాళాలు. అంతా నవ్వుతారు." అని బ్రతిమాలుతున్నట్లు అడిగింది.

"ఇంకేం కమల రేపు మొగుణ్ణికూడా బీరువాలో పెట్టి తాళంవేసి మెళ్లో కట్టుకుంటుంది." అవి ఎవరో అన్నారు.

శర్మకు ముళ్ళమీద వున్నట్లుగా వుంది.

"జడబావుందా శర్మా!" అని ఒక ముత్తయిదువ పలకరించింది.

"ఆహా! దాని వీపువేసి కట్టండి" అన్నాడు కోపంగా. కమల తాళం చెవులు మెడలోంచి తీసి కాళ్ళదగ్గర పడేలా విసిరేసింది.

"అంత పొగరుకూడదే పిల్లా—" అంది ఆవిడ.

"ఇంత దెబ్బలాడుకుంటున్నారు. వీళ్ళు మధ్యాహ్నం బంతులేం ఆడతారూ?" అని సంశయం వెళ్ళబెట్టింది బంతులాటకోసం కాచుకు కూచున్న ఒక పేల్చంతి.

శర్మ తాళాలు తీసుకుని నెమ్మదిగా వెళ్ళిపోయాడు.

"ఇహ వీళ్ళను నమ్ముకుంటే లాభంలేదొదినా — వేగం కమలకు జడపూర్తిచేసి లక్షిం నరుసుకు ప్రారంభించు. రామ్మూర్తన్నయ్యా లక్షింనరుసూను బంతులాటకు కూర్చుంటారు!" అని వేళాకోళమాడింది. ఆడతగ్గ మహిళ. కమలకూడా ఫక్కున నవ్వింది.

"మీరూ — మీ మోటు సరసాలూనూ, అతనువింటే బాగుండదు." అంది నవ్వాపుకుంటూ సీతమ్మగారు.

ఇంతలో లక్షింనరుసుకి లోపల్నుండి పిలుపు వచ్చింది.

"వెళ్ళమ్మా! అంతఃపురంలోకి—" అన్నారు కూర్చున్నవాళ్లు.

"నేను వెళ్ళను పెద్ద వొదినచేత పూజడ వేయించుకుంటాను...." అంది చిన్నపిల్లలా పట్టుబడుతూ లక్షింనరుసు.

ఆడాళ్లు తెల్లపోయారు.

"రా అమ్మారా!' అని సీతమ్మగారు సూదీదారం చేత్తోపుచ్చుకుని కమలను పక్కకునెట్టి రామ్మూర్తి కొత్త పెళ్ళాన్ని తనముందు కూర్చో బెట్టుకుంది.

"వెళ్ళి సబ్బెట్టి మొగం కడుక్కురావే" అంది సీతమ్మ, కమల తలకాయ వంచుకుని నెమ్మదిగా నడిచి వెళ్ళింది. కిటికీ దగ్గర నిలబడి పళ్ళు పింతుకొంటున్నది తన తండ్రి రామ్మూర్తేనని కమలకు తెలుసు. కమల యింకా భూమిలోకి తలకాయ వంచుకుని పంపుదగ్గరకెళ్ళింది.

శర్మ బీరువా తాళంచెవులుతెచ్చి పంపుదగ్గర మొహానికి సబ్బు రాసుకుంటున్న కమలకు యివ్వబోయాడు.

"అలా పెట్టుబావా" అంది సబ్బునురుగుతో నిండిన మొహం లోంచి చూడటానికి ప్రయత్నంచేస్తూ, తాళంచెవులగుత్తి పళ్ళెంలోకి విసిరేసి వెళ్ళిపోయాడు దర్జాగా.

* * *

పెరట్లో పందిరకింద చెడ్డగోలగా వుంది. పిల్లలూ పెద్దలూ అంతా ఒకళ్ళ మీదొకళ్ళుపడి విరగబడి నవ్వుకుంటున్నారు.

లక్షింనరుసు వాళ్ళాయన బ్లౌజురుకోటు తొడుక్కుంది. కళ్ళజోడు పెట్టుకుంది. కాళ్ళకు చెప్పులువేసుకొంది. చంకలో గొడుగు ఒకచేతిలో రయిల్వేపైంటేబిలు పట్టుకుంది.

వచ్చీరాని ఇంగ్లీషుముక్కలు పీస్పాస్మంటూ పేల్తున్నది. అది తాసిల్దార్ వేషంట — వాళ్లాయన్ను ఇమిటేట్‌చేసి అందర్నీ నవ్విస్తు న్నది.

రామ్మూర్తి పాప్లిన్‌షర్టూ ఫిన్లేగ్లాస్కోపంచా కట్టుకుని జరీకండువా మెళ్ళో వేసుకుని గదిలో పచార్లుచేస్తున్నాడు పళ్ళు పిండుకుంటూ—

తాసిల్దారు లిస్టులో అతనిపేరుంది. అంచేత అతనికి కొంచెం గడుసుతనముంది. వెళ్ళి రెక్కపుచ్చుకు లాక్కొచ్చి గదిలోపెట్టి రెండు చితకతన్తే లక్షిం నరుసు ఆట కడ్తుంది. కాని దానిచేతిలో గొడుగుంది. అవతల పెద్దావిడవుంది. ఆవిడ వూరుకోదు. ఓ మాటు దానిమీద చేయి చేసుకుంటే అది కండ వూడివచ్చేలా కరిచింది. మనిషికాటుకు మందు లేదు. "నీ మొగుడేవంటాడే లక్షింనరుసూ—" అని ఆడాళ్లు కదిలిస్తే చెప్పకూడనివన్నీ చెప్పేస్తుంది తిక్కమనిషి. కదలనివ్వకుండా ఎదురుగా కూర్చుని బ్రతిమాలి బుజ్జగించి ఆకబుర్లూ యీ కబుర్లూచెప్పి దోవకి తెచ్చుకోవాలని చాలా ప్రయత్నంచేశాడు. అది నిద్రపోతున్నపుడు జగన్మోహిని అపరావతారంలా వుంటుంది. లేస్తే మనిషికాదు. గదిలోవుంచి కట్టడి చేస్తే పారిపోతుంది. ఒకసారి బైటపడితే తుపాకి దెబ్బకికూడా దొరకదు. మొగుడికి దొరక్కుండా పెద్దవాళ్ళ మధ్యను వెళ్ళి కూర్చుని వెర్రిమొర్రి కబుర్లుచెప్పి వాళ్ళను నవ్విస్తూ వుంటుంది. ఎవరైనా పాడమంటే దీర్ఘాలు తీస్తూ పిచ్చి పాటలు పాడుతుంది. చిన్నపిల్లలా అదికావాలి యిదికావాలి అని మంకు పట్టు పడుతుంది.

'సీతమ్మగారే అలుసిచ్చి పాడు చేసింది రామ్మూర్తిని' అని గిట్టని వాళ్ళు అనుకుంటారు కాని రామ్మూర్తి ఎంత అదృష్టవంతుడో పెద్దావిడకు బాగా తెలుసు. లక్షింనరుసు కాపురానికొచ్చాక రామ్మూర్తికి తండ్రితో మాటలు పోయాయి.

రామ్మూర్తి తండ్రి కామయ్యగారు ఘటికుడు. చంకలో చెంబూ పైమీది తుండూ గావంచాతో అరుగుమీద కూర్చుని వీధిబడిపెట్టి—లెక్కలూ గొణక్కలూ సరిచూసి, వడ్డీవ్యాపారంచేసి – అరవైవేల రూపాయలు ఖరీదు

చేసే పల్లపు పొలాల్నీ కొబ్బరితోటల్నీ సంపాదించాడు. కొడుకులందరికీ బి. ఏ. లు ఎల్టీలదాకా చెప్పించాడు. అంతా ప్రయోజకులయారు. కోడలు – రామ్మూర్తి పెళ్ళాం చచ్చిపోతే అర్ధాంతరంగా, మనవడ్నీ మనవరాల్నీ మేనమావలకు అంటగట్టి ఒక బెడద కొడుక్కి వదిలించాడు. చిన్న మావిడితోటా, మూడెకరాల పల్లపు మాగాణీ భూమితో బంగారంలాంటి పిల్లను తెచ్చి కట్టపెట్టడానికి తండ్రి సిద్ధంగా వుంటే – తండ్రిమీద అలిగి తిట్టి కోపగించుకుని చచ్చిపోయిన పెళ్లాం పుట్టింటికొచ్చి 'నా పిల్లల్ని తీసుకెళ్ళి పెంచుకుంటాను. నేను వాళ్ళనొదిలి వుండలేను అక్కయ్యా' అని పెద్దావిడ దగ్గర రాగాలు పెట్టాడు. పెళ్ళాం పోయే నాటికి కమలకు ఎనిమిదేళ్ళు – శేషుకి రెండేళ్ళే—

'చూడు నాయనా రామ్మూర్తీ! పుల్లమ్మ తన దారి తను చూసు కుంది. దాని పిల్లలకొచ్చిన లోటేమీలేదు. ధర్మరాజు లాటి మేనమామ లున్నారు. నువ్వు వూరికే మనసు పాడుచేసుకోక పిల్లల పూచీ మామీద వదిలెయ్!' అని పెద్దావిడ నచ్చచెప్పింది.

కోడలు చచ్చిపోయినా, కొబ్బరి తోటా భూమీ కలిసొచ్చే అవ కాశాన్ని కొడుకు చెడకొడుతున్నాడని ముసలాయన పళ్ళు పిండుకున్నాడు

లక్షింనరుసు గెలకాయని అరటి చెట్టులా ఎదిగికూర్చుంది. చార డేసి కళ్లూ, పచ్చని ఛాయా పిల్ల కోవాబిళ్ళలా వుంది. అంత పొట్టీకాదు, అంత లావూకాదు. అంత సన్నమూ కాదు. ఓ మాటు చూస్తే రామ్మూర్తి వదిలిపెట్టడు. కాని యీ భజ్రాజమానం వెళ్ళి చచ్చిపోయిన పెళ్లాం అత్తా రింట్లో దాక్కుని తిరగబడి తండ్రినే నానామాటలూ అంటున్నాడు. కావయ్యగారు కార్యవాది. పెద్దావిడ చేతులుచ్చుకుని. రామ్మూర్తిని యీ పెళ్ళికి వప్పించమని ప్రాధేయపడ్డాడు.

'దుఃఖం మాకు జీవితాంతం వుంటుంది. దాన్నెవడూ తప్పించ

లేదు. నువ్ మొగాడివి. రాజాలాటి బ్రతుకు ముందుంది నీకు. నిన్నికక్కడ అట్టే పెట్టుకుని నీకు పెళ్ళికానివ్వకుండా చేస్తున్నామని మాకు అప్రతిష్ట. నాయనా! నువ్వు మీ నాన్న చెప్పినమాట విను! అని రామ్మూర్తిని బుజ్జగించి పంపించేసరికి తాతలు దిగొచ్చారు.

ఇప్పుడు కమల పెద్దావిడను 'పెద్దింటి అత్తయ్యా' అని పిలుస్తుంది శేషు అమ్మా అనే పిలుస్తాడు. కమల బొద్దుగా ఏపుగా పెరిగింది. శేషు దొరబాబులా నిక్కర్లో సిల్కు చొక్కా దోపి పందిట్లో హడావిడిగా పెద్దాళ్ళకి కాళ్ళకూ కాళ్ళకూ అడ్డంపడుతూ అరిటిపళ్ళూ లడ్లూ తింటూ తిరిగేస్తున్నాడు.

వీధి వరండాలో తివాసీమీద కూర్చునిశర్మ గ్రామ్‌ఫోన్ పెడుతున్నాడు. పెళ్ళికొడుకు చుట్టూ పిల్లలంతా చేరారు.

పన్నీరు పైకిచిమ్మితే, కన్నీరు క్రిందకు చిమ్ముతుంది. తండ్రిలేని పిల్లాడికి తల్లిలేని పిల్లనిచ్చి ఆడపెళ్ళివారూ, మగపెళ్ళి వారూ తామే అయి పెళ్ళి జరిపిస్తున్న సందర్భం అది.

'కమలను చేసుకుంటావా' అని అడిగితే 'గ్రామఫోను కొనిస్తే పెళ్ళి చేసుకుంటా' నన్నాడు శర్మ. కమలనడిగితే—

'అత్తయ్య చేసుకోమంటే చేసుకుంటా' నంది. అంతాగొల్లుమని నవ్వారు.

పోనీ సరదా పడుతున్నాడని సీతమ్మ గారో గ్రాంఫోన్ కొనిచ్చింది. కమల తీసికెళ్ళి దానిని బీరువాలోపెట్టి తాళం చెవులు తనమెళ్ళో కట్టుకుంది. రేపు పెళ్ళికూతుర్ని పెళ్ళికొడుకుని చేస్తారనగా కమలా శర్మా తాళం చెవులకోసం చడామడా తిట్టుకుని దెబ్బలాడుకుని మాట్లాడుకోవడం మానేశారు.

సీతమ్మగారు బెంగపెట్టుకుంది. వీళ్ళ దెబ్బలాటలగురించి ఆవిడ కేమీ విచారం లేదు. ముహూర్తం నిశ్చయించాక ఉత్తరాలు రాసి, టిల్లి గ్రాములు కొట్టినా – రామ్మూర్తినుంచి జవాబు లేదు. ఇతను అక్కణ్ణుంచి వూడి పడడు. ఇదివరకు ఒక ముహూర్తం తప్పించాడు. మొదటి ముహూర్తానికే దిగడ్డ చుట్టాలు పెళ్ళి అయేవరకూ కదిలేట్టు లేరు. తోడి కోడళ్ళకు నెలలు నిండాయి. వాళ్ళు నీళ్ళాడేస్తే పురుటిక్కాన – పెళ్ళిమాట ఎత్తేందుకు వీలుండదు. కమలనుచూస్తేసీతమ్మగారికి బెంగ పట్టుకుంది. ముద్దబంతి పూవులా వుంది. ఆ మూడుముళ్లూ వేయిస్తే పిల్లా పిల్లాడు కళ్ళముందు పడి వుంటారు.

రామ్మూర్తి పిల్లాడ్ని తీసుకుపోతే, ఆ పసి వెధవ ఆలనా పాలనా లేక అష్టకష్టాలు పడితే ఆవిడ భరించలేదు. ఆవిడ మంచితనంమీద ఎవ రేనా దెబ్బతీస్తే అది ఆవిడకు ఘోరమైన అవమానం చేసినట్లు బాధపడు తుంది.

'తండ్రిలేని పిల్లల్నీ, తల్లిలేని పిల్లల్నీ ప్రోగుచేస్తావు. ఎందుకు నీకీ లేనిపోని జంఝాటం_' అని ఎవరైనాఅంటే ఆవిడ కష్ట పెట్టుకుం టుంది

పిల్లలు రామ్మూర్తి దగ్గర కెళ్ళరు. తండ్రి కోపిష్టి అని వాళ్ళకు బెదురు. లక్షింనరుసు దగ్గర వాళ్ళకు చనువులేదు. సవతి తల్లిమీద అయిష్టం తండ్రిమీద అయిష్టంగా మారటం సహజమే! కాని వాళ్లు అను కున్నవి తలక్రిందులయాయి.

లక్షింనరుసు సవతి తల్లి కానేకాదు. ఆవిడో బహూన్....పిల్ల లతో కలసి అల్లరి చేస్తుంది! పాటలు పాడుతుంది. లక్షింనరుసుకి మగా ళ్ళంటే భయంలేదు. మగాళ్ళ పేకాడుతూంటే అక్కడకెళ్ళి వాళ్ళ మధ్యలో కూర్చుంటుంది.

సీతమ్మగారు 'తప్పమ్మా' అని వెళ్ళి చేయిపుచ్చుకుని లక్షింనరుసును తీసుకొచ్చి తనదగ్గర కూర్చోపెట్టుకుంది.

లక్షింనరుసుని వెంటబెట్టుకుని పదిమందిలోకెళ్తే పరువుదక్కదు. చూడ్డానికి బంగారపు బొమ్మ—కాని పనికిమాలిన బంగారం!

దేవుడి గదిలో పూజా మంటపంలోని సింహాసనాన్ని రెండు చేతుల్తో పట్టుకొచ్చి 'పెద్దొదినా నా కీ సింహాసనం ఇవ్వవూ' అని పేచీ పెట్టింది. సీతమ్మగారు నిర్ఘాంత పోయింది

'నన్ను తగలపెట్టేశావే—లక్షింనరుసు తల్లీ దేవుణ్ణి ముట్టుకుని. ఇప్పుడన్నీ కడుక్కోవాలి తోముకోవాలి, స్నానం చేయాలి.' అని నూతి దగ్గరకెళ్ళింది.

'పెద్దొదినా కోపం వచ్చిందా—'

'కోపంగాదే తల్లీ—నా ఖర్మ!'

రామ్మూర్తి ఈ మాట వినివచ్చి పెద్ద మొగాడిలా పెళ్ళాంమీద చేయి ఎత్తాడు.

'నేను దేవుణ్ణి ముట్టుకున్నాను. దేవుడు మైలపడ్డాట్ట ఇప్పుడు నేనూ దేవుడూ ఒకటి. నన్ను కొట్టకండి—' అని నూతిదగ్గరకు పరుగెత్తింది.

ఆ పూటల్లా స్నానాలు చేస్తూనే వుంది మొహంనిండా పసుపురాసుకుని నీళ్ళోడుతూ కిటికీ దగ్గరకొచ్చి 'రామ్మూర్తి గారూ' అని కేకేసింది. రామ్మూర్తి పళ్ళు పిండుకొంటున్నాడు.

'నేను ఏ చీరకట్టుకోనూ—' అని కిటికీ పూచల్ని పట్టుకుని అడుగుతోంది.

రామ్మూర్తి కిటికీలోంచి చీరా రవికా అందించక తప్పలేదు. దొడ్లో మందార చెట్టు వెనక్కు వెళ్ళి ఆ ఇస్త్రీ చీరను చుట్టుకుని బయటకొచ్చింది.

'చీరంతా బురద మరకలు చేసేశావ్ పిన్నీ' అంది కమల.

శేషుగాడు ఎక్కడ్నుంచో ఓ కుక్కపిల్లని పట్టుకొచ్చి దాన్తో ఆడుతున్నాడు. లక్షింనరుసు దాన్నివళ్ళో పెట్టుకు కూర్చుని కాళ్ళకు చెవులకి మొహానికీ పసుపురాసి బొట్టెట్టింది. అది కుయ్యో మొర్రో మన కుండా పేరంటాలులా రాయించుకుంటోంది.

రామ్మూర్తి తోలుపటకా పుచ్చుకుని వీరభద్రుళ్లా పందిట్లోకొచ్చి పెళ్లాంమీద విరుచుకుపడ్డాడు. లక్షింనరుసు అమ్మో నాయనో అంటూ అరుస్తూ శేషుగాడ్ని గట్టిగా కావలించుకుంది. పసుపు రాసుకున్న కుక్క బొంయ్‌మంటూ రామ్మూర్తి మీద తిరగబడి అరుస్తోంది. బెల్టుదెబ్బలు శేషుగాడికికూడా బాగా తగిలాయి. శర్మ పరిగెట్టుకొచ్చి రామ్మూర్తి చేతు ల్లోంచి బెల్టులాక్కోపోయాడు. కమల వచ్చి లక్షింనరుసుని లాగ బోయింది.

కమలకూ శర్మకూకూడా దెబ్బలు తగిలాయి. సీతమ్మగారు వచ్చే సరికి రామ్మూర్తి పిచ్చికుక్కలా పందిట్లో వీరవిహారం చేస్తున్నాడు.

పేకాట్లోవున్న మగాళ్లొచ్చి రామ్మూర్తిని చెరో రెక్కా పుచ్చుకు గదిలోకి ఈడ్చు కెళ్ళేవరకూ అతను ఉగ్రనరసింహావతారంలో వున్నాడు.

సీతమ్మగారు శేషుగాడ్నీ శర్మనూ కమలనూ వాటేసుకుని గోలు గోలున రాగాలెట్టింది.

లక్షింనరుసు బెల్టు దెబ్బలకు స్పృహ తప్పి చాపచుట్టలా పడి పోయింది.

'ఏం పనిచేశావ్ దుర్మార్గుడా—కూతుర్నీ అల్లుడ్నీ పెళ్ళి పందిట్లో కొట్టుకోవడానికి చేతులెలా వచ్చాయో....' అని వాపోయింది.

శేషుగాడు తైమని గెంతుతున్నాడు ఏడుస్తూ. కమల వీపు చుర్రుమంటోంది. శర్మకి బుబ్బలమీద తాట కాగిపోయింది. కమల వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తుంటే శర్మ బుజంమీద చెయ్యేసి నడిపించుకెళ్ళి వీపుమీద మోచేతులకూ, కాళ్ళకూ కొబ్బరినూనె రాస్తూ 'ఏడవకే పిచ్చి మొద్దూ! మనకు పెళ్ళిబహుమానాలే' అన్నాడు.

సీతమ్మగారు లక్షింనరుసుని శేషుగాడ్ని తీసుకుని హాల్లోకొచ్చి సపర్యలు ప్రారంభించింది. ఇంతలో ఎక్కణ్ణుంచో ఓ ఫోటోగ్రాఫరొచ్చాడు.

'ఏవండీ అంతా రడీయేనా గ్రూప్ ఫొటోకి ముందు పెళ్ళికొడుక్కి, పెళ్ళి కూతురికి తీస్తాను' అంటూ.

కుక్క బోంయ్‌మని అరిచింది.

ఎవరి మొహాల్లోనూ నెత్తురు చుక్కలేదు. కమల వంగుని బావ బుబ్బలకి వ్యాసలైన్ పట్టిస్తోంది.

'రామ్మూర్తి అఘాయిత్యంచూశావా! ఈ పెద్దావిడ మంచితనం ఏం పనిచేసింది?

పెళ్ళాన్ని కొట్టుకున్నాడు. పిల్లల్ని కొట్టుకున్నాడు. అల్లుడికికూడా బహుమానాలు ముట్టాయి — ఒళ్ళు పొగరమ్మా — ఒళ్ళు పొగరు! మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకుంటే ఆతనికి అతని కొత్త పెళ్ళానికీ టిఫిన్లు! కాఫీలు అందించడమేనా, పూల జడలు వేయడమేనా, గది కేటాయించి అదే జావులూ బడేజావులూ పడుతూ ఏం బావుకుంది? యీవిడా, యీవిడ మంచితనం ఎందుకూ పనికిరాదు. పిల్లలకు న్యాయంగా రావలసినవీ, ఇవ్వవలసినవీ కూడా యిప్పించలేకపోయింది. అవతల వాళ్ళ గడుసుతనం స్వార్థాన్ని చూసైనా మనం నేర్చుకోవాలి. తన చేత ఖర్చు పెట్టించేశాడు రామ్మూర్తి.

అల్లుడికి ఒకసూటుముక్క కుట్టించలేదు. రిస్టువాచీఅన్నా పత్రా లేదు. ఇంట్లో పిల్లని యింట్లో పిల్లాడికిచ్చి కలుపుకుంటుంటే ముచ్చటకైనా ఇదిగో యిది పిల్లాడికి, యిది పిల్లకి అని ఓ కట్నంలేదు కానుక లేదు. మధుపర్కాల దగ్గర్నుంచి మంగళ సూత్రం వరకు అంతా సీతమ్మగారే కమ్ముకొచ్చింది. అది ఆవిడ పట్టుదల - కావాలనుకుంది. కావాలనుకొన్నట్లు జరిపిస్తోంది. కాని యీ దెబ్బలేవిటి, పందిట్లో అల్లరీ, ఆగం ఏవిటి? అని జల కడిగేసినట్లు కడిగేశారు పెళ్ళికొచ్చిన బాపతు ఆడా మగా. రామ్మూర్తి వెళ్ళి పేకాట్లో కూర్చున్నాడు. పెద్దావిడ పిల్లల్ని తన మీదకు ఎదురు తిప్పుతోందేమోనని అతనికి లోపల అనుమానం.

'దురహంకారపు పిల్లాడమ్మా! అతడ్నేమీ అనకండి' అంటూ మధ్యమధ్యన వెనకేసు కొచ్చినా వాతావరణం బాగుపడలేదు. అప్పగింతల పీటలమీద బ్రతిమాలించుకుని రామ్మూర్తి వచ్చి కూర్చున్నాడు. లక్షింనరుసుని మళ్ళీ సర్వాభరణ భూషితురాలిని చేసి తీసుకొచ్చి కూర్చోపెట్టారు.

'వాడు నాకు తండ్రికాదు, నేను వాడికి కూతుర్ని కాను. నన్ను వాడేం అప్పగించక్కర్లేదు. నేను రాను'- అని మొండికేసింది పెళ్ళికూతురు కమల.

'నన్ను కొట్టేడు, బావను కొట్టేడు. నేను వాడి మొహం చూడను' అంది పట్టుదలగా.

సీతమ్మగారు చాలా బతిమాలింది.

'వద్దే అక్కా! నువ్వు వెళ్ళకే!' అని శేషుగాడుకూడా మద్దతిచ్చేడు.

'ఛీ! నువ్వూరుకోరా!' అని కేకేసింది సీతమ్మగారు. కమల శత మొండి అని అందరికీ తెలుసు. రానంటోందని శర్మను తీసుకొచ్చారు.

'ఏవేఁవస్తావా - ఉప్పుప్పు గోనెవేసి ఎత్తుకు తీసికెళ్ళమంటావా!' అని అడిగాడు పెళ్ళికొడుకు.

కమల చురుగ్గా చూసింది - నువ్వెళ్లు అంది.

'నడుద్దా' అని చెయ్యి పుచ్చుకులాగాడు.

'అమ్మో' అని అరిచింది.

'అమ్మ లేదుగా నీకు. అమ్మా అని అరవకు. వీపుమీద దెబ్బల తోటి సహా నిన్ను నా కప్పగిస్తాడు మావయ్య. పద. పద' అని వేళాకోళ మాడాడు శర్మ.

'వీడికి మాట్లాడ్డం వచ్చే' అని పెద్దవాళ్లు ఆశ్చర్యపోయారు.

కమలకూర్చుంది. నిజంగా ఎత్తుకు తీసికెళ్తాడేమోనని.

రామ్మూర్తికీ సంగతి తెలిసింది. పిల్లలు తను అనుకున్నట్టే నిజంగా తన కెదురు తిరిగారు. లక్షీంనరుసును బరబరా రెక్కపుచ్చుకు గదిలోకి లాక్కెళ్లాడు. మెళ్లో గొలుసూ-ఒడ్డాణ్నం ముందు తీసి యిచ్చే మన్నాడు. తీసి యిచ్చేసింది. ఆ పట్టుచీర విప్పేమన్నాడు. విప్పేసి మీద పడేసింది. ఏదో పువ్వుల చీర పెట్లోంచి తీసి యిచ్చాడు. కట్టుకుందికాని తిరగేసి కట్టుకుంది. పట్టుచీర మడతపెట్టి పెట్లో పెట్టి తాళంవేసి పద మన్నాడు తలుపు తీసి-

పెట్టె చేత్తో పట్టుకుని బయల్దేర బోయాడు.

'నన్నెందు క్కొట్టావ్ రామ్మూర్తి యిందాక కుక్కపిల్లతో ఆడు కుంటే-' అంది లక్షీంనరుసు.

'ఛీ-నోర్మూయ్!' అన్నాడు కోపంగా

'పెద్దొదిన చాలా మంచిది. నేరాను- నే నిక్కడ ఉంటాను. ఇక్కడ చాలా బావుంది'

'మళ్ళీ తగుల్తాయి-' అని చెయ్యి పుచ్చుకు వీధిలోకి లాక్కు పోతున్నాడు. పెద్దావిడవచ్చి బ్రతిమాలింది.

'అప్పగింతల కాకుండా అదేవిట్రా రామ్మూర్తి! అని మగాళ్ళు కూడా చుట్టూ చేరారు.

'నన్ను రాకపోతే మళ్ళీ తంతానంటున్నారండీ' అని ఫిర్యాదు చేసింది లక్షింనరుసు.

'కూతురి పెళ్ళికి ఆ ముహూర్తాని కొచ్చి మగపెళ్ళివారిమీద అలిగి ధాం ధూములుచేస్తూ రైలుకి వెళ్ళపోబోయిన కన్యాదాతని నిన్నొక్కడ్నే చూస్తున్నామయ్యా-' అన్నారు నిర్మోహమాటంగా.

'అదేవిటి లక్షింనరుసూ చీర తిరగేసి కట్టుకున్నావ్ వెర్రిదానిలా- లోపలి కెళ్లు." అంది సీతమ్మగారు.

లక్షింనరుసు వయ్యారిభామలా లోపలికి నడిచింది. ఆ వయ్యార మంతా బెల్టు దెబ్బలవలన వొచ్చిందే-

లక్షింనరుసు అమాయకపు పిల్లరా-వెర్రిగోల దాన్నేమీ అనకు. పుల్లమ్మను ఎన్నడైనా పల్లెత్తుమాట అని ఎరుగుదువా-అదెక్కడ అది మల్లెపూవు....మా చెడ్డ అభిమానంగల మనిషి. మాట అనేదికాని పడేది కాదు. నీ కూతురేం తక్కువకాదు. వెళ్లు - వెళ్ళిదాన్ని సముదాయించు. చిందులు త్రొక్కకు.' అనిచెప్పి తగ్గవాళ్ళు చెప్పి రెక్కపుచ్చుకు లోప లికి లాక్కొచ్చారు.

రామ్మూర్తి 'అమ్మా కమలా-' అని కమలను కావిలించుకుని

భోరున ఏడ్చేశాడు. శేషుని ఎత్తుకుని 'నిన్ను కొట్టద్రా నాన్నా' అని బావురుమన్నాడు.

'ఆ బెల్టు పారెయ్ మావయ్యా' అన్నాడు శర్మ మోచేతిని తడుముకుంటూ.

ఏడిస్తే ఆడవాళ్లు అందంగా వుంటారేమోకాని మగాళ్ళు ఏడుస్తుంటే అసహ్యంగా వుంటుంది.

'ఏడవకండి అసహ్యంగా-' అంది లక్షింనరుసు తిరగేసి కట్టుకున్న చీర మార్చి కట్టుకునొచ్చి. రామ్మూర్తి అప్పగింతల పీటలమీద ఏడుస్తూ కూర్చున్నాడు.

'చూడు కమలా. మీనాన్న నామీద చీదేస్తున్నారు.' అని విసుక్కుంది లక్షింనరుసు. మొత్తానికి కమలా శర్మా ముచ్చటగా కూర్చున్నారు. బాజాల వాళ్లు 'పోయిరావమ్మ జానకీ' వాయిస్తూంటే.

రాత్రి మరో గొడవ జరిగింది.

లక్షింనరుసు ఆడాళ్ళమధ్య కెళ్ళి పడుకుంది ఎక్కడో-రామ్మూర్తి వెతుక్కుంటూ బయల్దేరాడు. అతనికి పువ్వులచీర గుర్తుంది కాని చాపల మీదా దొడ్లో పందిరిక్రిందా చాలా పువ్వుల చీరలున్నాయి. నమ్మకంగా కాలుతొక్కితే ఒక పువ్వులచీర లేచిందికాని ఆవిడవంటాయనకు చెల్లెలి వరసట. వడ్డనలో సహాయం చేయడానికి వచ్చిందట. గొల్లు మంది. పురోహితుడికికూడా ఏదోవరసే అవుతుందట— గోలయింది. నలుగురూ మూగారు ఏవిటేవిటంటూ - సీతమ్మగారొచ్చి నాలుగు కూకలేసి ఎక్కడి వారి నక్కడ సర్దేసి లక్షింనరుసునూ రామ్మూర్తినీ కూర్చోపెట్టి తల వాచేలా చివాట్లు పెట్టింది. ఆ మరో పువ్వుల చీరావిడకి పాతిక రూపాయలు బోనస్ యిచ్చి ఒదుల్చుకున్నారు. ఆ తెల్లవార గట్ల మెయిలుకే

రామ్మూర్తి బయల్దేరి వెళ్ళి పోయాడు అర్జంటు పనులున్నాయి సెలవు లేదంటూ. లక్షింనరుసుని నాల్రోజు లుంచుకుని పంపిస్తానని సీతమ్మ గారు అట్టేపెట్టేసుకుంది.

• • •

'అదేవిటండీ ఆ వీపుమీద మచ్చ - అంతలా దెబ్బ ఎలా తగిలిం దండీ?' అని గోముగా అడిగింది రాధ.

శేషగిరి ప్రతిశనివారం తలంటుకుంటాడు. రాధ కుంకుడుకాయ పులుసు పోసి వీపు రుద్దుతోంది.

'నువ్వు తోమినా ఆమచ్చలా వుండాల్సిందే- ఇలాటి మచ్చలు మా అక్కయ్య వీపుమీదకూడా వుంటాయి.' అని నవ్వుతూ అన్నాడు శేషగిరి.

ఇంచుమించు ఆరడుగులఎత్తు విగ్రహం, లొంగని జుట్టు, చిన్నగా రెండు సన్నటి కత్తుల్లా ముచ్చటగొలిపే మీసాలు, ఎన్ని మార్లయినా చూడాలని మొహంమీది చిరునవ్వూ.... శేషగిరిని చూస్తే అతనిపెళ్ళాం యిటీవల్నే పోయిందనీ మళ్ళీపెళ్ళి చేసుకున్నాడనీ, అతనికి ఇద్దరు ముగ్గురు పిల్లలనీ, రాధ కొత్త పెళ్ళామని ఎవరూ వూహించుకోలేరు. శేషగిరి ఎప్పుడూ ముస్తాబు చెరక్కుండా దర్జాగా కథానాయకుడ్లా వుం టాడు. కథానాయకులుపడే కష్టాలన్నీ శేషగిరి పడ్డాడు. అతని జీవితం ముప్పై రెండేళ్ళ వయసుకే బాగా కవిలిపోయి మచ్చలు పడి - మనసులో గాయాలపచ్చి యింకా ఆరలేదు.

శేషగిరి అందగాడనీ చూసీ చూడగానే పెళ్ళికి ఒప్పుకుందిరాధ— తండ్రిపట్టుదల పెంకితనం కొంతలో కొంత పుణికి పుచ్చుకున్నప్పటికీ—

మేనమావల మంచితనం, సత్సంప్రదాయం, క్షమాగుణం — దయా ఓర్పులాటి లక్షణాలు శేషగిరికి మంచి వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రసాదించాయి. ఆరనిలోతు నీటికొలనులో మిగిలిన ఒంటితామరపూవు శేషగిరి జీవితం.

"ఇంకా నా లోపల ఎన్ని మచ్చలున్నాయో నువ్వేం చూశావ్ రాధా?" అన్నాడు చెంబుతో ఎత్తి నీళ్ళు తలమీద పోసుకుంటూ—

రాధ తెల్లబోయింది.

ఈ పియ్యూసి చదివిన లేడిపిల్లకీ, ఒకపెళ్ళాన్నిముందే పోగొట్టుకుని మనశ్శాంతి డబ్బూ రెండూ కరవయాక, పదేళ్ళ పచ్చని కాపురాన్ని మనోఫలకంనుంచి తుడిచి పెట్టాలని నిరంతరం క్షోభపడే తనలో లోపలి వ్యక్తికీ నేస్తం ఎలా కుదురుతుంది?

శేషగిరి కొత్త పెళ్ళాన్ని తీసుకుని యాత్రలు సేవించినది అందుకే —ఎన్ని యాత్రలు చేసినా ఎంత పుణ్యం చేసుకున్నా యింటికొచ్చాక అనుభవించాల్సిన జీవితం ఊహకందదు.

జానకి చచ్చిపోకపోతే, యీ రాధ ఎవరో — తనెవరో — అవే పరుపులు అవే దిండ్లు అవే మంచాలు అవే గోడలు—ఇవి చెప్పే కథలన్నీ వింటూ మనసునికూడగట్టుకోవాలి.

రాధవన్నీ చిన్నచిన్న కోరికలు — స్నేహితుల్తో తిరగాలనుంటుంది. చిన్నచిన్న పార్టీలకు వెళ్ళాలనుంటుంది. శేషగిరితో ఏకాంతంగా కబుర్లు చెప్పుకోవాలనుంటుంది. సరదాగా వుండాలనుంటుంది. శేషగిరి కొత్త పెళ్ళాన్ని వెంటేసుకుని తిరక్క తప్పలేదు. పిల్లలు బుడత కీచుల్లా వెంటే వుంటారాయే — పిల్లలు అందించే భారం అంది పుచ్చుకునే శక్తి కొత్తగా కాపరానికొచ్చిన అమ్మాయికి ఎక్కడ్నుంచి వస్తుంది?

విసుక్కునేది. విసుక్కుంటే శేషగిరి చిన్నబుచ్చుకునేవాడు. ఎవరి మొగుడ్నో తను ఎరువు తెచ్చుకున్నట్లు ఫీలయ్యేదిరాధ—సంసారం ఆడది ఏర్పర్చుకుంటే వున్న సుఖం, రడీమేడ్ మొగుడ్ని కట్టుకుంటే వుండదు. తన కాపురంమీద లక్ష సి. ఐ. డీల కళ్ళు — కళ్ళు మూసుకు పూరుకుంటే పిల్లలు కట్టుదిట్టంలేక పాడైపోతారు, అదుపు ఆజ్ఞలో పెడితే సవతితల్లి రాచి రంపాన పెడుతోందంటారు. లేడిపిల్లచేత రెండెడ్లబండి లాగించేస్తున్నాడు శేషగిరి రాధ ఏడుపులు అలకలు సాగించటం మొదలెట్టింది. శేషగిరి విసుక్కోవటం తిట్టడం మొదలెట్టాడు. కాని లేత పెళ్ళాం ముందు ముదురు మొగుడు లొంగక తప్పడంలేదు, బ్రతిమాలి బుజ్జగించి దారిలోకి తెచ్చుకోకపోతే ఎట్టా? కొన్ని లైసెన్సులు జారీ చేశాడు. పిల్లలు పెంకితనంచేస్తే రెండు తగలనివ్వమన్నాడు. ఎక్కడికి పడితే అక్కడకు వస్తానని పేచీలు పెడితే మరిరెండు తగలనివ్వమన్నాడు; చదువుకుంటున్నారో లేదో గట్టిగా కనుక్కుంటూవుండు రాధా! అని శేషగిరి అన్నాడు. రాధ పిల్లల్ని ఎంతదూరంలో వుంచాలో అంత దూరంలో వుంచింది. అడపా దడపా రెండు తగల్నిచ్చింది. దగ్గరకూర్చుని చదువులు చెప్పింది. భయంవల్ల వాళ్ళు దారికొచ్చారు. బుద్ధిగా చదువుకుంటున్నారు. పిల్లలకు తిండి ఎలా పెట్టాలో యీ విషయం శేషగిరి రాధకు చెప్పలేదు. మొహమాట పడ్డాడు. పిల్లలు బంతుల్లా వుండటంలేదు. వెధవలకి అజీర్తి పట్టుకుంటే చచ్చేచావు అనుకుందిరాధ. అనుకుని తిళ్ళు తగ్గించేసింది.

పిల్లలు కాస్త గడుసుదేరారు. వాళ్ళపనులు వాళ్ళు చేసుకోవడం, తండ్రిమీదే ప్రాణాలన్నీ నిలుపుకుని అతనికి కోపం తెప్పించకుండా మసులుకోవడం — పెట్టింది తినడం — యిచ్చింది కట్టుకోవడం. బుద్ధిమంతులయ్యారని అంతా మెచ్చుకున్నారు. అంత చదువు పనికిరాదు. అజీర్తి చేస్తుందని కొందరన్నారు. కుర్రవెధవలు సిసింద్రీలులాగున్నారు.

రాధకూడా వాళ్ళను పెంచేసుకుని తృప్తితో వుంటుంది. ఇదివరకు సిగ్గు పడేది 'మొన్నే కదే నీకు పెళ్ళయింది. అప్పుడే పిల్లలా-' అని చచ్చు ప్రశ్నలు వేస్తారని భయం.

'ఏవిటోయ్-సరదా తీర్లేదా' అని రాధతో బయట తిరుగుతూన్న ప్పుడు చనువుగా కొంటెగా అడిగేవాళ్ళకి జవాబు చెప్పలేక సన్నగా నవ్వేసి వూరుకునేవాడు శేషగిరి

'ఒహ్హో-కొత్త పెళ్ళామా-' అని వెటకారంచేనేవాళ్ళు.

రాధ వుడుక్కునేది యిది జీవితం పూలవనం కాదని ఆ పిల్లకు తెలీక.

సవతి తల్లి వేషం చాలా భయంకరమైన పోర్షను. శేషగిరికి పెళ్ళాంగా వుండగానే సరికాదు. లోకం యిచ్చిన వేషం తల్చుకుని రాధ చాలా బాధపడి యేడ్చేది. యేడిస్తే ఎవరికి జాలి? శేషగిరికి తన తండ్రి రామ్మూర్తి గుర్తుకొచ్చాడు. అమ్మ అస్తమానూ గుర్తుకొచ్చేది. అమ్మ తననూ అక్కని పూవుల్లో పెట్టినట్టు పెంచింది. కాని కుటుంబ చరిత్ర ఎందుకో ఎక్కడో అవ్యవస్థ యేర్పడి తాము శాపగ్రస్తులయి పోబట్టి కాని-బండి తిరగబడకపోతే, కాలం కాటు వెయ్యకపోతే తామూ పచ్చగా బతికివుండేవాళ్ళు. ఈ మచ్చలుండేవి కావు.

శేషగిరి రాధను దగ్గిరికి తీసుకుని కళ్ళనీళ్లు పెట్టుకున్నాడు.

'ఈ మచ్చల గురించి అడక్కు-రాధా!'

'ఇకెప్పుడూ అడగనులెండి!'

జానకి కూడా వీపుతోమి శనివారం తలంటేదికాని అది ఎప్పుడూ మచ్చల వూసు ఎత్తలేదు. ఒకవేళ ఎత్తినా యింత బాధపడకపోను. ఎందు కంటే చిన్నప్పుడు కాఫీ చెంచా కుంపట్లో పెట్టి తనే జానకి మోకాలిమీద

కాల్చాడు. పాలు కాచిన గిన్నెలో పంచదార వేసిన గోకుడు అంతా తనకే కావాలని జానకి తనూ పోట్లాడుకున్నారు. ఆ మీగడ ఆ వేళ తనే తిన్నాడు. జానకి తను వున్న మూన్నాళ్ళూ పాలుకాచిన గిన్నెలో మీగడ అట్టేపెట్టి అందులో చక్కెరవేసి తినమని తనముందు పెట్టేది. ఈవేళ జానకిలేదు—జానకి మోకాలిమీద మచ్చాలేదు. రెండూ కాలిపోయాయి.

'రాధా నీకు మోకాలిమీద మచ్చవుందా' అని అడుగుతూ గోడ మీదజానకి ఫోటో కేసి చూశాడు.

రాధ మోకాలిమీదకు చీరలాక్కుని చూసి 'లేదండీ' అంది.

'అలా తెల్లబోకు....' అనివీపుమీద చరిచాడు.

'అబ్బ' అని చుర్రుమన్నవీపు తడుముకుంది.

పిల్లలు దొడ్లో వేపచెట్టు క్రింద గుంటలు చేసి గోళీలు ఆడుకుంటు న్నారు.

'మట్టిలో ఆడుకొని బట్టలు మట్టిచేసుకుంటున్నారు చూడండి' అంది రాధ.

'మనమంతా మట్టిలోనే ఆడుకుంటున్నాం రాధా!' అన్నాడు శేష గిరి.

"కట్టిపెట్టండి మీ వేదాంతం"

"మా నాన్న కుక్కపిల్లతో మట్టిలో ఆడుకున్నందుకు నన్నోమారు బెల్టుతో చావగొట్టాడు తెల్సా!

రాధ ఆశ్చర్యంగా కళ్ళు తిప్పింది.

'మా పిన్నీ నేనూ ఓ బుచ్చి కుక్కపిల్లను తెచ్చి దానికి పసుపూ కుంకుమ రాసి ఆడుకుంటుంటే మా నాన్నొచ్చి మా ఇద్దరికీ చెమడా లెగరకొట్టాడు.

కథా నిలయం
1215
61
శ్రీకాకుళం

కొత్త పెళ్ళాం

'మీ పిన్నీ మీరూ ఆడుకోవడ మేమిటండీ?'

"మా పిన్ని ఎప్పుడూ మాతో ఆడుకునేది. ఎన్నో పాటలు పాడేది. నవ్విస్తూ కబుర్లు చెప్పేది. మా నాన్నకు మా పిన్నంటే చెడ్డ కోపం—"

"ఇప్పుడావిడ ఎక్కడున్నారండీ?"

"నాకు తెలిదే—మా నాన్న నేను థర్డుఫాం చదువుతూంటే పోయి నట్టు టెలిగ్రాం వచ్చింది. ఆవిడకు ఆస్తి వుండాలి. అన్నట్టు నా పెళ్ళికి వచ్చింది" అని నాలిక్కరచుకున్నాడు.

"పెళ్ళంటే"—

"నీకు తెలీదులేవే, అప్పుడు నువ్వు బచ్చావి. ఏ సీవచింత చెట్టు కిందో తొక్కుడు బిళ్ళ ఆడుతూ వుంటావు"

"బచ్చాను కానులెండి. మీ పెళ్ళికి నేనూ వచ్చా"

"వ్హాట్?"

రాధ తలకాయ వంచుకుంది.

"జానకిని చూశావా?" అని అడగలేక అడిగాడు.

రాధ తల వూపింది.

"ఆ పెళ్ళిలో ఆనాడు చుట్టాల అమ్మాయివి, ఇప్పుడు నాకు కొత్త పెళ్ళానివి."

అప్పుడు నన్ను చూశావా, నేనునీకు గుర్తున్నానా — అని అడ గాలనిపించింది.

"అప్పుడు మిమ్మల్ని చూశాను, మీ చిరునవ్వొకటే గుర్తుంది నాకు"

"చాలాథాంక్స్!"

"మళ్ళీ మొన్న మీ రొచ్చినపుడు ఆ చిరునవ్వే చూసి గుర్తు పట్టాను."

"అయితే నా కోసం తపస్సుచేస్తూ కూర్చున్నావన్నమాట"

రాధ తలకాయ అడ్డంగాతిప్పి "లేదు" అన్నట్లు మోకాళ్ళమీద తల ఆనించుకుని నవ్వింది.

శేషగిరి గాఢంగా నిట్టూర్చి—

"నీకు తెలీదు రాధా నువ్వు చిన్నదానివి. నా పెళ్ళాం చచ్చిపోతుం దని రాయవెల్లూరులో డాక్టర్లు చెప్పిన రెండేళ్ళు యీ వస్తువు మనది కాదని మనసు చంపుకుని జానకితో కాపురం చేశాను. చిత్రమేమిటంటే ఆ సంగతి జానకికి కూడా తెలుసు. తెలిసినా కంట తడికూడా పెట్టకుండా ఎక్కడికో ప్రయాణం పెట్టుకున్న మనిషిలా మూటా ముల్లె సిద్ధం చేసుకుని దయవుంచండి వస్తానని చెప్పీ చెప్పనట్లు మసులుకునేది. మం చం పట్టి లేవలేని స్థితి వచ్చాక కూడా పిలుపు రాలేదేమో, తనిక్కడ వుండి అసౌకర్యం కలిగిస్తున్న చుట్టంలా తెగమొహమాటపడిపోయేది. చేతులుకాళ్లుపడి పోయాయి. కీలుకీలు విడిపోయి ఎముకలన్నీ కరిగి మాం సపు ముద్దయిపోయినా బాధకుమూలిగేదేమో కాని చావుకి భయపడి ఎర గదు. నిద్రలేక నిలువుగుడ్లేసుకుని భయంకరంగా చూస్తూ అలా కుర్చీలో కూర్చునేది. మొహంమీద, యీగవాలితే, ముక్కుమీద దురదపెడితే గోక్కోలేదు. పవిట జారిపోతే సరిచేసుకుందుకు చేతులు లేవవు. నేనో మాటు జానకికి చీరకడితే జానకి నాకేసి నిశ్చలంగా చూస్తూ అలా ఉండి పోయింది. బొటాబొటా 'కన్నీరు కారుస్తూంటే తుడిచాను నెమ్మదిగా మాట్లాడింది. చెవిదగ్గర పెటుకుని విన్నాను" మీ నాన్నగారు మీ పిన్నికి

చీరకట్టుకోడంరాదని దగ్గరుండి కట్టేవారట. చేతులు లేవని నాకు మీరు చీర కడుతున్నారు. మిమ్మల్నెంత కష్టపెడుతున్నాను అంది. జానకిని ఎత్తుకుని మెత్తని పక్కమీద పడుకోపెట్టి కాళ్ళకాటి దిక్కున దిండు వేసుకుని అరికాళ్ళు రాస్తూ పడుకునేవాడిని. ఒకగంట రెండు గంటలు నిద్రపడితే యీలోగా చీమలు చేరి జానకి మోచేతులు మోకాళ్ళు కొరికి పుళ్ళు చేసేవి. రుమాలుతో దులిపి కర్పూరం కొబ్బరినూనె రాస్తూంటే దీనంగా దిగులుగా చూసేది. జానకి మృత్యువుకోసం ఎంతో ఆశగా నిరీక్షించేది. వస్తున్నాను వస్తున్నానని మురిపించి జానకిని తప్పించుకుని రెండేళ్ళు తిరిగింది మృత్యువు. నా ఆత్మ బంధువుని చితిమీద పడుకోబెట్టి, కృష్ణ ఒడ్డున అగ్నికి ఆహుతిచేసిన ఆరోజు ఆ మంటల్ని చూస్తుంటే "జానకి" ఆ మంటల్లోంచి తిరిగివస్తే బాగుండ్ననిపించింది. నా కంటె చిన్నది. అల్పాయుష్కురాలైనా, జానకి ఆ జబ్బులో ఎంతో ఎదిగిపోయి నాకు అందని ఆధ్యాత్మిక శిఖరాల్ను చేరుకుంది అని చెప్పి కళ్ళు తుడుచుకున్నాను.

"మరి యీ సంగతి చెప్పండి. మళ్ళీ యీ మాయలో ఎలా పడ్డారు?" అని బొటనవ్రేలితో తన్ను నిర్దేశిస్తూ రాధ చిలిపిగా అడిగింది బాసింపట్టు వేసుకు కూర్చుని.

"నాకూ నా పిల్లలకీ అన్నం ఎవరు పెడతారు?" అని చేత్తో అభినయించి చూపించాడు.

"ఫోండి. మీకు అన్నం వండి పెట్టడం కోసం తెచ్చుకున్నారా?" అంది

"బొమ్మ విరిగిపోతే మరో బొమ్మ తెచ్చి ఆడుకోరా పిల్లలు"

"అయితే ఆడదంటే బొమ్మన్న మాట మీకు?"

"ఉత్తి బొమ్మకాదే, ప్రాణంకన్నా ఎక్కువైన బొమ్మవే నువ్వు"

"మీ మగాళ్ళంతా యిలాటి మాటలు చెప్పడంలో ఆరితేరారు."

"అలా అనకు రాధా! నీలో జానకిని వెతుక్కుంటే నాకు కనిపిస్తుంది. నిన్ను నాకు జానకే చూపించిందనీ నే ననుకుంటాను."

"మీకు పెళ్లాం కావాలి. అమా కెందుకు ఒప్పుకోరు? నాలో మీకు జానకి కనిపిస్తుందా–"

"నువ్వు కోపం తెచ్చుకోకు రాధా–జానకి బ్రతికివుంటే నేను నీజోలికి వచ్చేవాడ్నా?"

"ఏమో నాకేం తెలుసు?"

"అలా నవ్వకు రాధా–జానకి ప్రయాణం పెట్టుకున్న మనిషి. ఆవిడవెళ్ళిపోయి నీకు కాక మరొకరికి తన చోటిచ్చింది. నా సుఖం నా సంతోషం జానకి కెందుకు కష్టం కలిగిస్తుంది? జానకి ఏ లోకాల్లో వున్నా నిన్నూ నన్నూ చూసి సంతోషిస్తుంది. నేను చిక్కిశల్యమై కృంగి కృశించిపోతే ఆవిడ సంతోషిస్తుందనుకోను!

రేపు నేను చచ్చిపోయినా మీరిలాగే మాట్లాడతారని నాకు తెలుసు–

శేషగిరి రాధ నోటిని చేత్తో మూస్తూ—

"అంత మాటనకు రాధా! అంత మాటనకు– అని వాపోయాడు.

"ఏం, మూడో పెళ్ళి–నాలుగోపెళ్ళి చేసుకున్న మగరాయుళ్ళు లేరా"

"......................"

"మీకు కోపం రాకపోతే ఒక విషయం అడుగుతాను."

"కోపం దేనికి రాధా–అడుగు."

"మొగుడు చచ్చిపోతే ఖర్మకాలి ఆడది చనిపోయినవాడి జ్ఞాపక చిహ్నంగా బ్రతకాలి కదా? ఆవిడకు సంతోషం అక్కర్లేదు. సుఖం అక్కర్లేదు. మరొక వ్యక్తిలో ఆడది భర్తను వెతుక్కుంటే అది నీతి మంతురాలు కాదు. ఇదేం ఘోరం?"

"......................"

"బొమ్మ విరిగిపోతే మరో బొమ్మ తెచ్చి ఆడుకోరా పిల్లలు—"

"నువ్వు ఎవ్వర్ని గురించి యీ మాటలు ఆడుతున్నావో నాకు తెలుసు రాధా, మా కమలక్క బ్రతుకు గురించి."

"రామ! రామ!" లేనిపోని అభాండాలు నా నెత్తిన వేయకండి."

"అభాండాలు కాదు రాధా. నాకంటె పెద్దవాడు. కుటుంబానికి కిరీటంలాటి మనిషి మాబావ శర్మ హఠాత్తుగా గుండె ఆగి చచ్చి పోయాడు. మా అక్క నల్లపూసల పేరు మంటలో కలిసి పోయింది. మా అమ్మ ఆనాడా పెళ్ళి జరిపించకపోయినా, మా అక్క బ్రతుకు మరోలా గుండేదేమో! మమ్మల్ని తెచ్చి పెంచకపోయినా యీ పెళ్ళిళ్ళు యిలా ఇంట్లో ముడిమీద ముడిపెట్టి చేయకపోయినా మా బ్రతుకులు బాగుండిపోయేవేమో! మా బావ ఎందుకు చచ్చిపోవాలి? మా అక్క ఎందుకు దిక్కు లేని దవాలి? దాని పిల్లలకు యీవేళ కూటికి గుడ్డకి యిబ్బంది ఎందుకు రావాలి? ఇంతమందిని పెంచి పోషించి పెద్దచేసిన మా అమ్మ కళ్ళముందే ఇన్ని ఘోరా లెందుకు జరగాలి? ఈ యింట్లో కుటుంబ చరిత్ర యావత్తూ యిదివరకు జరిగినట్లే మళ్లీ మళ్లీ ఎందుకు జరగాలి? చెప్పు రాధా—నా వీపుమీద మచ్చల గురించి అడిగావు. నా లోలోపలి మచ్చ లన్నీ నీకు చూపించి చెప్పాను. మా నాన్న ఒక్క తోలు పటకాతో కొట్టిన దెబ్బలే మా ఒంటిమీది నిలిచి కనిపిస్తున్నాయి. కాల పురుషుడు

కొట్టిన దెబ్బలు తట్టుకుని యింకా ఎందుకు నిలబడి మేపూ మనుష్యులం అంటూ బ్రతుకుతున్నామో—నాకు తల్చుకుంటే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. రాధా యీ పిచ్చి కొంపలోకి నువ్వెందుకు వచ్చి చేరావు? నువ్వు సుఖపడదా వన్నా సుఖపడలేవు. నువ్వు ఎప్పుడూ చూసే నామొహంలోని చిరునవ్వు వెనకాల దాగిన దారుణ జీవితం నిన్నూ దహించివేస్తుంది. నువ్వు నా కొత్త పెళ్లానివే — ముద్దులి మూటవే.... నా జేబులో బొమ్మవే—కాని.... కాని.... కాని నేనింక మాట్లాడలేను. రాధా! నాకు కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. అదుగో జానకి.... అడుగో మా నాన్న.... అదుగో తోలుపటకా.... అడుగో మా అన్నయ్య కాదు బావ.... కాదు. కమలక్క మొగుడు.... అరుగో నావాళ్ళంతా. అరుగో మా పెద్ద మావయ్యగారు.... ఈ సంసారం నేనీద్వ లేను.... ఈ ఎలక్ట్రిక్ బిల్లులు.... యీ యింటి పన్ను.... యీ బీటలు వారిన గోడలు, నేను మరమ్మత్తు చేయించలేను.... యీ అప్పులు నేను తీర్చలేను.... మీరంతా పుణ్యాత్ములు.... మీ త్రోవ మీరు చూసు కున్నారు.... నన్నూ నా కొత్త పెళ్లాన్నీ దీవించరూ.... రాధా! రాధా! రాధా.... మొక్కమ్మా తలవంచి పెద్దలను దీవించమని మొక్కు.... కన్నీ ళ్ళతో వేడుకొంటున్నాము.... మా కాపురాన్ని దీవించండి.... మా బ్రతు కులు చల్లగా.... మా పిల్లలు పువ్వుల్లా బతకాలని.... మమ్మల్ని ఆశీర్వ దించరూ.... రాధ నా కొత్త పెళ్ళాం.... జానకీ.... దీవించమ్మా.... నువ్వూ తొందర ప్రయాణమే పెట్టుకున్నావ్.... ఎంతో మొహమాటస్తురాలివి.... నీ బావనమ్మా అడుగుతున్నాను.... నీ మోకాలిమీద చెంచాతో కాల్చానని కోపమా తల్లీ.... నా నోటికి పంచదార కలిపిన మీగడ నువ్వే అందిం చావ్.... అన్నయ్యా.... చూడాన్నయ్యా.... జానకి నాతో మాట్లాడదు.... రాధ మీద కోపమా జానకీ నీకు.... రాధని దీవించవూ.... రాధ నాకొత్త పెళ్లాం.... మీరంతా కలిసినప్పుడు మా గురించి మాట్లాడుకోరూ.... మేమంతా ఇచ్చట క్షేమం.... తర్వాత మీ క్షేమం వ్రాయించవలెను.... ఇంతే సంగతులు.... ఇట్లు.... మీ శే.... ష.... గి.... రి.... వ్రా.... లు!"